

De olympische allure van de Sportas

door Esther Reith en Stella Marcé e.reith@amsterdam.nl / s.marce@amsterdam.nl

De Sportas in Amsterdam Zuid is een gebied met potentie. Het bevindt zich op een strategische positie in de Ringzone en heeft alles in zich om een plek te worden waar mensen graag zijn en blijven. En het mooie is: het ligt er al. Het enige wat nog moet gebeuren, is de ontbrekende schakels toevoegen en de openbaarheid verbeteren.

Amsterdam wil investeren in sport en bewegen, als een natuurlijk onderdeel van de stad en het stedelijk leven. Met sportvoorzieningen, cultureel aanbod, natuur en recreatiemogelijkheden binnen handbereik trekt Amsterdam bovendien de talentvolle mensen die de stad nodig heeft om te groeien en economisch te floreren. Het gebied van de Sportas beschikt over al deze ingrediënten en heeft al sinds de Olympische Spelen in 1928 een bijzonder sportief karakter. De Sportas verbindt hét sporticoon van Amsterdam, het Olympisch Stadion, met het Sportpark Amsterdamse Bos. De gemeente Amsterdam en organisaties uit de sportwereld, wetenschap en bedrijfsleven willen de volledige potentie van dit gebied beter benutten. Door het aantrekkelijker, herkenbaarder en beter bereikbaar te maken, verandert het van een mooie doorgaande route naar Amstelveen in een verblijfs- en ontmoetingszone met allure, waar sport de verbindende factor is.

Onontdekte plekken

Door het gebied loopt een route van het Vondelpark via het Olympisch Stadion richting de Bosbaan met het Olympisch Trainingscentrum voor roeien, tot aan een andere sportklassieker, het sportpark Amsterdamse Bos met het Wagener Stadion. Verspreid langs deze route liggen talrijke andere sportaccommodaties: het Frans Ottenstadion, de Sporthallen Zuid, de voetbalvelden

van Arsenal met een inloopbaan voor atletiek, het jachthavengebied met watersportfaciliteiten, tennis- en squashbanen, sporthotel Spa Zuiver en een manege. Sportgerelateerde bedrijven vestigen zich er daarom graag en ook wetenschap en onderwijs zijn er met de Vrije Universiteit en het VU Medisch Centrum goed vertegenwoordigd. De Sportas is bereikbaar via Station Zuid, de metro en de ringweg A10 en ligt bovendien pal naast de Zuidas.

De route volgt grotendeels het tracé van de Museumtramlijn, die van het historische Haarlemmermeerstation naar Aalsmeer rijdt. Parallel aan de tramlijn ligt een fietsverbinding die de vele sportaccommodaties aan elkaar rijgt. Van noord naar zuid zien fietsers en tramreizigers het bebouwde stedelijke landschap langzaam overgaan in het metropolitane landschap van het Amsterdamse Bos en de Nieuwe Meer. Onderweg passeren zij prachtige plekken om te recreëren of te sporten, de moeite van een af- of uitstap waard, maar nog grotendeels aan het zicht onttrokken. Het is een gebied van onontdekte plekken. Het jachthaventerrein aan het Jollenpad is een van deze pareltjes, een toegangspoort tot de verborgen schoonheid van de Nieuwe Meer. Het afgesloten karakter van het terrein verleidt passanten niet om een afslag te nemen en op een van de pieren aan het water te gaan zitten. Hier kan verandering in komen door de bestaande kwaliteiten

1 De route van de Electric Run, een magisch verlicht hardloopevenement, start op het plein voor het Olympisch Stadion en voert door het Amsterdamse Bos. / The route of the Electric Run, a magically illuminated running event, starts at the square in front of the Olympic Stadium and passes through Amsterdam Forest Park.
Foto: Electric Run Nederland

2 Verspreid langs de route van de Sportas liggen tal van sportaccommodaties. Op de voorgrond het Olympisch Stadion, op de achtergrond het Amsterdamse Bos. / There are numerous sports facilities dispersed along the Sportas. The Olympic Stadium can be seen in the foreground, Amsterdam Forest Park in the background.
Foto: Mirande Phernambucq

3 Het Olympisch Stadion uit 1928, het icoon van de Sportas. / The Olympic Stadium from 1928, icon of the Sportas.
Foto: Bas Koppers

4 De route richting het Amsterdamse Bos volgt grotendeels het tracé van de Museumtramlijn, van het Haarlemmermeerstation richting Aalsmeer. / The route towards Amsterdam Forest Park essentially follows the route of the Museum Tramline from Haarlemmermeer Station to Aalsmeer.
Foto: Gemeente Amsterdam

5a-b Van noord naar zuid passeren fietsers langs de route prachtige plekken om te recreëren of te sporten, deze plekken zijn nu grotendeels aan het zicht onttrokken. / From north to south, cyclists pass by wonderful spots for recreation or practising sports along this route, spots which are now largely hidden from view.
Foto: Bas Koppers (a), Gemeente Amsterdam (b)

6 Het jachthavengebied biedt kansen voor meer openbare plekken aan het water van de Nieuwe Meer. / The Marina Zone presents opportunities for more public waterside spaces around the Nieuwe Meer lake.
Foto: Bas Koppers

7 De Schinkeleilanden bieden nu al mooie verblijfsplekken aan de Sportas. / The Schinkel Islands already offer wonderful spots to relax along the Sportas.
Foto: Gemeente Amsterdam

2

5a

5b

6

3

4

7

8a-b Door kleine ingrepen, zoals een nieuwe toegang, is de manege in het Amsterdamse Bos beter bereikbaar en zichtbaar. / Small interventions, such as a new entrance, have increased the accessibility and visibility of the riding school in Amsterdam Forest Park.
Foto's: Gemeente Amsterdam

9 Een tribune van betonelementen langs de Bosbaan vergroot de recreatiemogelijkheden. / A grandstand of concrete elements alongside the Bosbaan rowing lake increases the recreational options.
Foto: Bas Koppers

10 Plan voor de tribune van de Bosbaan door Blauw Architecten. / Plan for the Bosbaan grandstand by Blauw Architecten.
Impressie: Blauw architecten

11 De vormentaal uit het Amsterdamse Bos, waaronder de kenmerkende witte hekken, is de inspiratie voor de inrichting van de Sportas. / The formal features of Amsterdam Forest Park, including the characteristic white fencing, served as inspiration for the layout of the Sports Axis.
Foto: Bas Koppers

12a-b Inspiratieschets voor een open groene ruimte aan de kop van de Bosbaan, in plaats van het huidige parkeerterrein. / Inspirational sketch for an open green space at the head of the Bosbaan, replacing the car park.
Schets: Bibhup Telenga

8a

8b

van het gebied te verbeteren en openbaar te maken. De recreatieve en sportieve waarde wordt nog groter als er ontbrekende schakels worden toegevoegd, zoals een waterspeeltuin en een open water zwemstation.

Uitnodigend en herkenbaar

Dat met relatief weinig inspanning veel bereikt kan worden, bewijzen de ingrepen bij Manege Nieuw Amstelland in het Amsterdamse Bos. De manege lag verscholen achter bomen en water en was alleen bereikbaar via een klein weggetje. Door het bos uit te dunnen en een nieuwe toegang naar de manege aan de fietsroute te maken zijn de gebouwen en activiteiten inmiddels tussen de boomstammen door goed te zien voor passanten. Zij nemen nu gemakkelijker een kijkje en gebruiken een consumptie op het terras.

Kleine, laagdrempelige ingrepen in de openbare ruimte kunnen er dus voor zorgen dat de Sportas goed ingericht en herkenbaar is als sport- en recreatiegebied én aantrekkelijk genoeg wordt om te verblijven.

Andere voorbeelden hiervan zijn de aanleg van een Wi-Fi-netwerk en diverse watertappunten langs nieuwe hardlooperoutes en bootcamp voorzieningen. Langs de Bosbaan krijgt het talud een nieuw fundament en verrijst een permanente tribune van betonelementen, landschappelijk ingepast in het grastalud. Dit vergroot de recreatiemogelijkheden wanneer er geen roeiwedstrijden zijn. Er liggen ook plannen voor de kop van de Bosbaan, de belangrijkste toegang tot het Amsterdamse Bos. Wat nu nog een openbare parkeerplaats is,

moet een groene entree en ontmoetingsplek worden, goed bereikbaar voor alle weggebruikers. De sport- en recreatiemogelijkheden aan de oever van de Nieuwe Meer, achter sporthotel Spa Zuiver, worden uitgebreid met een yogaheuvel, een paviljoen en een zwemstrandje. Er liggen verder plannen om de huidige accommodatie en de tennisvelden daar meer op de Sportas te oriënteren en zichtbaarder te maken. Ingewikkelder is de opgave om verschillende andere sportaccommodaties en -voorzieningen langs de route meer naar buiten te richten. Toegangspoorten tot sportvelden liggen nu nog vaak verscholen achter het groen; de entrees van gebouwen van de Sportas afgekeerd. Dit is weinig uitnodigend en komt bovendien het veiligheidsgevoel in het gebied niet ten goede.

Voor de inrichting van de Sportas als samenhangend en herkenbaar gebied is de ruimtelijke vormentaal van het Amsterdamse Bos een inspiratiebron. De houten banken en hekken, groene borders, eenduidige bestrating en bewegwijzering dragen bovendien bij aan de aantrekkelijkheid van het gebied.

Bereikbaar

Aanpassingen in de infrastructuur zijn cruciaal om het gebied bij elkaar te houden en goed toegankelijk te maken. Een groot knelpunt is de smalle fiets- en tramtunnel onder de Ring A10, die met een verlichtingsplan op korte termijn veiliger en aantrekkelijker moet worden. In 2018 wordt de onderdoorgang in het kader van de

>

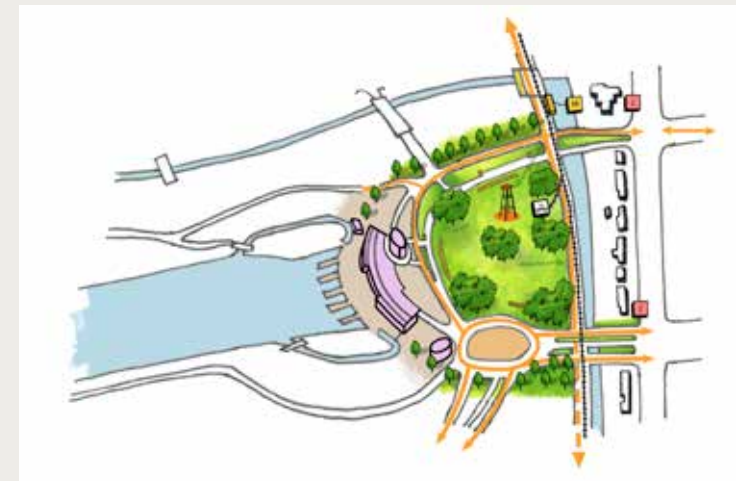
9

10

11

12a

12b

13 De smalle fiets- en tramtunnel onder de ring A10 is een knelpunt voor een goede bereikbaarheid van de Sportas. / The narrow bike and tram tunnel under the A10 ring road is a bottleneck to the accessibility of the Sports Axis.
Foto: Bas Koppers

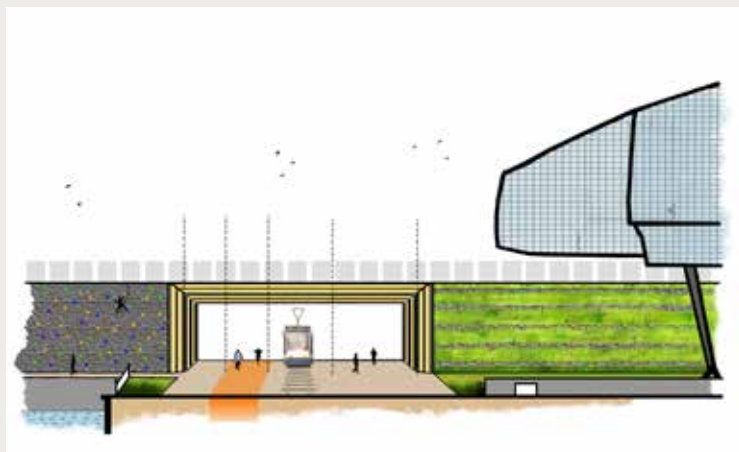

13

14a-b Inspiratieschetsen voor een brede, goed verlichte fiets- en tramtunnel onder de ring A10. / Inspirational sketches for a spacious, well-lit cycle and tram tunnel under the A10 ring road.
Schets: Bibhup Telenga

14a

14b

15 Montage van het toekomstperspectief voor de Sportas als een samenhangend, goed bereikbaar gebied. / Montage of the perspective for the Sportas as a cohesive, easily accessible zone.
Montage op foto: Bibhup Telenga

15a

'Partijen met initiatieven en ideeën die bijdragen aan de versterking van de Sportas kunnen aan de slag.'

Faciliterende overheid

De Sportas wordt voor het eerst als gebied met potentie aangewezen in 2007 en komt nog prominenter in beeld als Amsterdam na begint te denken over een olympische ambitie. Door de economische crisis zijn er echter onvoldoende opbrengsten om de plannen voor de openbare ruimte te bekostigen. De gemeente besluit het in 2012 op een andere manier aan te pakken en kiest voor een nieuwe strategie. Niet de gebiedsontwikkeling, maar de ontwikkeling van de verschillende sportaccommodaties en -locaties komt centraal te staan. Nieuwe investeerders en samenwerkingspartners verbinden zich aan het project. Onder hen zijn niet alleen organisaties uit de sportwereld te vinden, ook wetenschap, cultuur, bedrijfsleven en retail zijn vertegenwoordigd. De aanvankelijke focus op sport maakt gaandeweg plaats voor het bredere perspectief van de ruimtelijke opgave met als doel de volledige potentie van het gebied te benutten. Het project is opgenomen in het Sportplan en is een uitwerking van de Structuurvisie 2040.

De nieuwe strategie heeft alleen kans van slagen als alle betrokken partijen goed samenwerken. Dat vraagt een andere opstelling van de overheid: stimulerend, verbindend en flexibel. Partijen met initiatieven en ideeën die op een positieve manier bijdragen aan de versterking van de Sportas, kunnen aan de slag. De gemeente stimuleert hen en helpt bij de concrete uitwerking van hun ideeën in projecten. Ze zorgt ervoor dat alle belanghebbenden – bewoners, bezoekers, het bedrijfsleven, sportverenigingen en de overheid – een bijdrage kunnen leveren. Om dit te begeleiden, richt de gemeente het Programmabureau Sportas op. De gemeente Amstelveen, de Zuidas en de Sportraad zijn belangrijke partners in het programma.

Spelregels

Door de andere aanpak ontstaat dynamiek in het gebied en worden verschillende initiatieven naast elkaar onderzocht en ontwikkeld. De gemeente bepaalt niet wat er precies waar moet gebeuren, maar zorgt wel voor samenhang tussen de verschillende activiteiten. Samen met betrokkenen

stelt ze ruimtelijke spelregels voor de Sportas op; niet rigide en dwingend, maar richtinggevend, ondersteunend en inspirerend. Zo zijn er bijvoorbeeld spelregels voor de inrichting en het beheer van de groene berm in het hele gebied. Door de berm op een andere manier te maaien, bloeien er veldbloemen en kruiden langs de belangrijkste routes van de Sportas. Deze en andere spelregels zorgen voor samenhang in de ruimtelijke inrichting en dragen zo bij aan een herkenbare Sportas.

aanleg van het Zuidas-dok getransformeerd tot een bredere en goed verlichte passage. Ook zijn er plannen om de route die de Sportas verbindt met Amsterdam en Amstelveen te verbeteren en te verbreden. Het groene karakter van de Sportas zou doorgetrokken kunnen worden naar de inrichting van de zijstraten van de Amstelveenseweg. Hierdoor zal de Sportas niet alleen beter bereikbaar worden, maar ook nog meer het karakter krijgen van een samenhangend gebied. Voor bewoners en gebruikers van de Zuidas is er nog geen goede verbinding met de Sportas. Een fiets- en voetgangersbrug over de Amstelveenseweg zou het gebied voor hen extra aantrekkelijk kunnen maken.

In beweging

De afgelopen jaren hebben veel sportgerelateerde bedrijven zich langs de Sportas gevestigd, zoals The Bootcamp Club en Fysiomed rond de Sporthallen Zuid. Met de aanleg van twee tijdelijke *padel courts* naast het Olympisch Stadion heeft Amsterdam een

nieuw sportief concept omarmd: *padel*, een combinatie van tennis en squash. Op het Stadionterrein zijn de oude Citroëngarages getransformeerd tot pop-up restaurants en is de ontwikkeling en herinrichting van het tegenoverliggende Stadionplein in volle gang. De noordoever van de Nieuwe Meer zal vanaf volgend jaar onderdeel zijn van het Amsterdamse Bos, waardoor de Sportas zich over een nog groter gebied kan gaan uitstrekken. De verwachting is dat de aantrekkingskracht van het gebied nog verder zal toenemen naarmate het beter bereikbaar wordt en steeds meer een eigen identiteit uitstraalt. Het vormgeven van deze ontbrekende schakels is een proces dat nog jaren zal duren, maar de Sportas is inmiddels flink in beweging en verleidt nu al door zijn olympische allure. ■